

Mreža za odgovornost, nove tehnologije i otvorenost institucija u Jugoistočnoj Evropi

Mapa puta za dobro upravljanje za državne institucije u Bosni i Hercegovini

Na osnovu Regionalnog indeksa otvorenosti državnih institucija

Bazirano na mjerenjima za 2018. godinu

Ovaj projekat je finansiran od strane EU

Projekat ACTION SEE implementiraju Fondacija Metamorfozis, Westminster fondacija za demokratiju, CRTA – Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost, Udruženje građana Zašto ne?, Centar za demokratsku tranziciju, Open Data Kosovo i Levizija Mjaft!.

Mapa puta

za dobro upravljanje
za državne institucije u
Bosni i Hercegovini

*Na osnovu Regionalnog indeksa
otvorenosti državnih institucija*

Sarajevo, 2019

Udruženje građana "Zašto ne"

Džemala Bijedića 309.
71000 Sarajevo, BiH
tel/fax: +387 33 61 84 61

www.zastone.ba
info@zastone.ba

Istraživači/ce i autori/ce publikacije:

Amina Izmirlić
Danira Karović
Dalio Sijah
Damir Dajanović

KOORDINATOR PROJEKTA:

Fondacija Metamorphosis
Sjeverna Makedonija
www.metamorphosis.org.mk

PARTNERSKE ORGANIZACIJE:

Westminster Foundation for Democracy
Velika Britanija
www.wfd.org

CRTA – Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost
Srbija
www.crt.rs

Centar za demokratsku tranziciju
Crna Gora
www.cdtmn.org

Open Data Kosovo (ODK)
Kosovo
www.opendatakosovo.org

Levizija Mjaft!
Albanija
www.mjajt.org

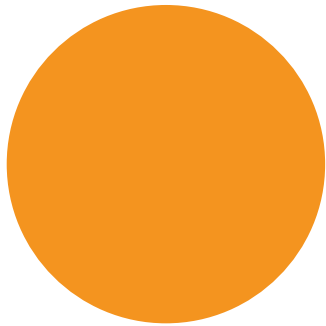

ActionSEE je mreža organizacija civilnog društva koje zajednički rade na promovisanju i osiguravanju odgovornosti i transparentnosti vlast na promovisanju i osiguravanju odgovornosti i transparentnosti vlast regiji jugoistočne Europe, kroz stvaranje potencijala za građanski aktivizam i učešće, promovisanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda na internetu, te kroz jačanje kapaciteta nevladinih organizacija i pojedinaca u regionu kada je u pitanju korištenje novih tehnologija kako bi se osigurala odgovornost vlasti.

Projekat ACTION SEE je finansiran od strane Evropske unije, a implementiraju ga Fondacija Metamorfozis, Westminster fondacija za demokratiju, CRTA – Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost, Udruženje građana Zašto ne?, Centar za demokratsku tranziciju, Open Data Kosovo, i Levizija Mjaft!.

s a d r Ź a j

OPŠTE INFORMACIJE	7
INSTITUCIJE ZAKONODAVNE VLASTI	8
PARLAMENTI	8
INSTITUCIJE IZVRŠNE VLASTI	14
VIJEĆE MINISTARA BIH, VLADE FBIH I RS.....	14
MINISTARSTVA	19
OSTALI ORGANI UPRAVE	23
JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE	27
TUŽILAŠTVA	31
SUDOVI	34
VSTV	36
VSTV KROZ SUDSKE INDIKATORE	37
VSTV KROZ TUŽILAČKE INDIKATORE	38
METODOLOGIJA	40
PROJEKAT	42

1. OPŠTE INFORMACIJE

Otvorenost vlasti predstavlja ključni uslov demokratije, obzirom da omogućava građanima da dobiju informacije i znanje koje je neophodno za ravnopravno učešće u političkom životu, efikasno donošenje odluka, te za držanje institucija odgovornim za politike koje provode. Širom svijeta institucije poduzimaju specifične aktivnosti sa ciljem da povećaju svoju transparentnost i odgovornost prema građanima.

Otvorena vlast se bazira na četiri organizacijska principa: **transparentnost, dostupnost, integritet i učinkovitost**. Ovi principi se primjenjuju na sve grane i niveoe vlasti, od izvršne vlasti do lokalne samouprave, parlamenata i sudstva.

Indeks otvorenosti je složeni indikator koji mjeri stepen otvorenosti vlasti Zapadnog Balkana prema građanima i društvu i osmišljen je kako bi definirao do kojeg nivoa građani Zapadnog Balkana dobijaju pravovremene i razumljive informacije od njihovih institucija.

Indeks otvorenosti je dio projekta ACTION SEE – Mreža za odgovornost, nove tehnologije i otvorenost institucija u Jugoistočnoj Evropi, koji finansira Evropska unija i implementira sedam organizacija u šest zemalja: Fondacija Metamorfosis (Makedonija), CRTA – Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost (Srbija), UG Zašto ne? (Bosna i Hercegovina), Centar za demokratsku tranziciju (Crna Gora), Open Data Kosovo (Kosovo), Mjaft! (Albanija) i Westminster fondacija za demokratiju.

ActionSEE je mreža organizacija civilnog društva koje zajednički rade na promovisanju i osiguravanju odgovornosti i transparentnosti vlasti u regiji jugoistočne Europe, kroz stvaranje potencijala za građanski aktivizam i učešće, promovisanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda na internetu, te kroz jačanje kapaciteta nevladinih organizacija i pojedinaca u regionu kada je u pitanju korištenje novih tehnologija kako bi se osigurala odgovornost vlasti.

U svrhu mjerenja stepena institucionalne otvorenosti, partnerske organizacije **ACTION SEE** su, slijedeći internacionalne standarde, preporuke, kao i primjere dobrih praksi, ocijenile institucije kroz posebne kvantitativne i kvalitativne indikatore koji ocjenjuju institucije na bazi dostupnosti informacija na zvaničnim web stranicama institucija, kvaliteti pravnog okvira za individualna pitanja, drugih izvora informisanja javnosti, te upitnika koji su dostavljeni institucijama.

Broj institucija koje su odgovorile na upitnike je bio dodatni indikator njihove otvorenosti. Značajan broj institucija je dobio negativne ocjene na indikatore iz upitnika, budući da nisu odgovorili na njih, što je značajno spomenuti iz dva razloga: odgovaranje institucija je indikator za njihovu otvorenost dok je neodgovaranje negativno utjecalo na rezultat indeksa, budući da su ti indikatori automatski ocijenjeni nulom. Pored toga, neki od indikatora su mogli biti ocijenjeni pozitivno samo da su se postojeći zakoni implementirali u potpunosti.

Istraživanje je rađeno u periodu od decembra 2018. do kraja marta 2019. godine. Na osnovu podataka i nalaza monitoringa razvijen je set preporuka i smjernica za institucije. Preporučeni koraci za svaku kategoriju institucija su uspostavljeni na osnovu neispunjenih indikatora. Pored toga, za pojedine kategorije institucija, npr. agencije, lokalne samouprave, sudove i tužilaštva, preporuke i koraci su opšti i odnose se na sve institucije.

Čitatelji mogu pronaći metodologiju i osnovne informacije o projektu na kraju ovog dokumenta.

2. INSTITUCIJE ZAKONODAVNE VLASTI

PARLAMENTI U BiH

Istraživanje u Bosni i Hercegovini je obuhvatilo parlamente na državnom i entitetskim nivoima vlasti (oba doma Parlamentarne Skupštine BiH, oba doma Parlamenta FBiH i Narodnu Skupštinu RS), a pokazalo je da su njihove prakse u objavljivanju relevantnih dokumenata, informisanju javnosti i komunikaciji sa građanima/kama, veoma neujednačene baš kao i prethodnih godina.

Ipak i pored razlika u rezultatima pojedinačnih parlamentarnih tijela, u svim zakonodavnim institucijama postoji značajan prostor za poboljšanje. Preporuke za unaprijeđenje otvorenosti institucija zakonodavne vlasti prezentirane u ovom dokumentu su generalnog karaktera i odnose se na sva parlamentarna tijela obuhvaćena istraživanjem.

GENERALNI ZAKLJUČCI

Institucije zakonodavne vlasti u Bosni i Hercegovini u prosjeku zadovoljavaju 47% postavljenih indikatora otvorenosti u praćenim oblastima transparentnosti, pristupačnosti, učinkovitosti i integriteta. U odnosu na ostale države regiona, parlamenti u BiH nalaze se na posljednjem mjestu po ispunjenosti analiziranih indikatora, što svjedoči o zabrinjavajuće niskom nivou otvorenosti zakonodavne vlasti u BiH.

U Parlamentarnoj skupštini BiH i Parlamentu Federacije BiH, koji se sastoje od Predstavničkog doma i Doma naroda, indikatori su praćeni posebno za svaki parlamentarni dom, budući da domovi zasebno organizuju svoje komunikacijske prakse, kao i objavljivanje podataka, dokumenata i materijala na svojim web stranicama.

Najbolji pojedinačni rezultat u ispunjavanju svih praćenih indikatora ima Narodna skupština Republike Srpske (53%), dok je najlošiji rezultat ostvario Predstavnički dom Parlamenta FBiH (36%).

KORACI ZA DJELOVANJE

PRINCIP PRISTUPAČNOSTI

Princip pristupačnosti u zakonodavnim tijelima BiH je u posljednjem istraživanju ispunjen sa svega 37% od ukupnih indikatora. U pogledu pristupa informacijama, Parlamenti u BiH zadovoljavaju 44% postavljenih indikatora principa pristupačnosti. Interakcija sa građanima, koja je prošle godine zabilježila pad sa 37% zadovoljenih indikatora na 14% i ove godine ispunjava samo pomenutih 14% postavljenih indikatora. Javne konsultacije ove godine zadovoljavaju 40% postavljenih indikatora, što predstavlja pad od 9% s obzirom da su prošle godine bile najbolje ocijenjen segment principa pristupačnosti sa 49% ispunjenih indikatora.

Uključenost javnosti u rad parlamentarnih tijela u BiH je veoma mala. Mehanizmi komunikacije su najčešće jednosmjerni i uključuju samo postojanje kontakt formi i objavljivanje kontakt podataka na zvaničnim stranicama parlamenata. Parlamenti u BiH ne koriste dostupne kanale dvosmjerne komunikacije sa građanima/kama, poput društvenih mreža i online peticija.

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, parlamentarna tijela u BiH trebaju implementirati sljedeće preporuke:

- Dosljedno sprovesti važeće zakone o slobodi pristupa informacijama na način da svako zakonodavno tijelo konzistentno objavljuje registar informacija u svom posjedu, u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama.
- Odrediti odgovornu osobu nadležnu za primanje zahtjeva za pristup informacijama, čije ime i kontakt podaci moraju biti objavljeni na zvaničnoj web stranici svakog zakonodavnog tijela.
- Obezbijediti odgovarajuće smjernice i uspostaviti sistem edukacije, koji bi osposobio usposlenike/ce za adekvatnu procjenu arhive, dokumenata i drugih informacija kako bi, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, uspješno odgovorili na zaprimljene zahtjeve i obavljali svoje dužnosti.
- Objavljivati odgovore koji se odnose na zaprimljene zahtjeve za pristup informacijama.
- Dodatno ojačati zakonsku regulativu za slobodan pristup informacijama, kroz uspostavljanje čvršćih mehanizama za nadzor nad provođenjem Zakona o slobodi pristupa informacijama, uključujući i nezavisno tijelo čije bi odluke bile obavezujuće.
- Koristiti dostupne kanale dvosmjerne komunikacije sa građanima/kama, poput društvenih mreža i online peticija.
- Kreirati, koristiti i aktivno promovirati mehanizme za učešće građana/ki i stručne javnosti u radu parlamenta, sa naglaskom na uključivanje javnosti u konsultacije o legislativi u parlamentarnoj proceduri.
- Redovno, konzistentno i u cjelini objavljivati informacije prikupljene tokom javnih konsultacija na zvaničnim web stranicama.
- Objavljivati podatke u open data formatu, kako bi se informacije lakše pronašle i bile dostupnije.

PRINCIP UČINKOVITOSTI

Kada je u pitanju princip učinkovitosti, zakonodavna vlast u BiH ispunjava 58% postavljenih indikatora, što predstavlja blagi rast od 4% u odnosu na prethodnu godinu. Parlamenti u BiH u oblasti parlamentarnog monitoringa zadovoljavaju 61% indikatora.

U oblasti strateškog planiranja Narodna Skupština Republike Srpske i Dom naroda Parlamenta FBiH zadovoljavaju 99% postavljenih indikatora, dok rezultat za drugi dom Parlamenta FBiH i oba doma PS BiH iznosi 0%.

Kako bi se situacija unutar oblasti učinkovitosti poboljšala, parlamentarna tijela u BiH trebala bi implementirati sljedeće preporuke:

- Kreirati, koristiti i aktivno promovirati mehanizme za učešće građana/ki i stručne javnosti u radu parlamenta, sa naglaskom na uključivanje javnosti u konsultacije o legislativi u parlamentarnoj proceduri.
- Obezbijediti učešće i ekspertizu zainteresirane i stručne javnosti u evaluaciji uticaja zakona i drugih akata u parlamentarnoj proceduri prije njihovog usvajanja.
- Redovno, konzistentno i u cjelini objavljivati informacije prikupljene tokom javnih konsultacija na zvaničnim web stranicama parlamenata.
- Vršiti dosljednu i kontinuiranu procjenu uticaja propisa koje usvajaju, kroz provođenje sljedećih koraka:
 - 1) Uspostaviti jedinstvene metode i procedure za procjenu uticaja propisa i dosljedno ih primjenjivati u svom radu, kako bi garantovali svrsishodnost i učinkovitost usvojene legislative.
 - 2) Obezbijediti učešće i ekspertizu zainteresirane i stručne javnosti u evaluaciji uticaja zakona i drugih akata u parlamentarnoj proceduri prije njihovog usvajanja.

PRINCIP INTEGRITETA

Integritet svih zakonodavnih tijela u BiH zadovoljava 45% postavljenih indikatora. Niti jedan parlament u državi ne zadovoljava postavljene indikatore u pogledu propisa koji se odnose na lobiranje, obzirom da pitanje lobiranja nije zakonski regulisano ni na jednom nivou vlasti.

Usvajanje i objavljivanje etičkih kodeksa parlamenata također je nezadovoljavajuće, te u ovoj oblasti, zakonodavna tijela u BiH ispunjavaju približno 49% postavljenih indikatora.

Narodna skupština RS i oba doma PSBiH imaju etičke kodekse za zastupnike koji su objavljeni na zvaničnim web stranicama, dok etički kodeksi Parlamenta FBiH nisu objavljeni. Ipak, nijedan od postojećih etičkih kodeksa ne obavezuje parlamente da objave rezultate istraga pokrenutih na osnovu kršenja etičkih kodeksa.

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, parlamentarna tijela u BiH trebaju implementirati sljedeće preporuke:

- Sva parlamentarna tijela u BiH moraju imati usvojene etičke kodekse, sa jasnim procedurama za nadzor implementacije kodeksa.
- Etički kodeksi parlamenata moraju biti objavljeni na njihovim zvaničnim web stranicama, zajedno sa podacima o monitoringu provođenja etičkih kodeksa i istragama pokrenutim u slučaju kršenja istih.
- Postojeće etičke kodekse potrebno je revidirati, uskladiti i dosljedno provoditi.
- Nakon prošlogodišnjih preporuka imovinski kartoni zastupnika u parlamentima na državnom i entitetskim nivoima postavljeni su na web stranice, a isto bi trebalo učiniti i za novoizabrane zastupnike, odnosno imovinski kartoni zastupnika izabranih za mandatni period 2018 - 2022 trebali bi biti postavljeni na web stranice parlamenata odmah po formiranju vlasti.
- Parlamentarna tijela u BiH moraju usvojiti propise kojima se reguliše lobiranje u zakonodavnim institucijama, u skladu sa međunarodnim standardima.

PRINCIP TRANSPARENTNOSTI

U oblasti transparentnosti zakonodavna tijela u BiH zadovoljavaju 49% postavljenih indikatora. Najbolji rezultat unutar ovog kriterija zabilježen je u oblasti transparentnosti javnih nabavki gdje je ispunjeno 65% postavljenih indikatora. Za razliku od prošlogodišnjeg istraživanja kada je zabilježen pad u odnosu na prethodnu godinu, ove godine došlo je do rasta od 5%.

Sa druge strane, budžetska transparentnost parlamenata u BiH i ove godine bilježi pad ispunjenosti indikatora, pa tako ove godine zadovoljava samo 22% postavljenih indikatora.

Kao i u prethodnom istraživanju, parlamenti u BiH imaju vrlo neujednačene prakse objavljivanja budžeta i izvještaja o njihovom izvršenju. Izvještaji o izvršenju budžeta se uglavnom ne mogu pronaći na njihovim zvaničnim web stranicama, dok nijedan parlament nema objavljen "Budžet za građane", što je bio slučaj i u istraživanjima iz prethodnih godina.

Parlamenti u BiH nisu dovoljno transparentni u pogledu izvještavanja o svojim godišnjim planovima i njihovoj implementaciji, sa izrazito neujednačenim praksama u ovoj oblasti. Program rada za tri prethodne godine objavljen je na stranicama oba doma PSBiH, dok su na stranici NSRS objavljena dva programa. Na web stranicama federalnih parlamentarnih domova objavljen je samo jedan program rada u posljednje tri godine.

Kako bi se transparentost generalno poboljšala, parlamentarna tijela u BiH trebaju implementirati sljedeće preporuke:

- Parlamentarna tijela trebaju kontinuirano i dosljedno objavljivati planove rada i izvještaje o radu, minimalno za period od posljednje tri godine.
- Sva parlamentarna tijela trebaju na svojim web stranicama objavljivati godišnje planove javnih nabavki.
- Parlamenti na svojim zvaničnim web stranicama trebaju posjedovati podatke o imenima i pozicijama zaposlenih, uključujući i imena i kontakt podatke javnih službenika/ca.
- Takođe je potrebno uspostaviti dosljednu praksu izvještavanja o aktivnostima zastupnika/ca u parlamentima kao i mehanizme praćenja i dokumentovanja sjednica parlamenata, poput audio i video prijenosa i snimaka, kontinuiranog arhiviranja svih pratećih materijala (dnevni redovi, materijala koji se razmatraju na sjednicama, transkripta sjednica, podataka o glasanju, itd.) koji se mogu lako pronaći i biti dostupni javnosti. Isti princip treba primijeniti na sjednice svih parlamentarnih tijela, uključujući stalne i ad hoc komisije.

Pored toga, parlamentarna tijela u BiH moraju obezbijediti kontinuitet i dosljednost u informisanju javnosti o svom radu, putem održavanja kompletne arhive starih sadržaja koji se nalaze na službenim web stranicama, uključujući:

- 1) Najave, zapisnike, izvještaje i zaključke sa sjednica;
 - 2) Evidencije o radu poslanika/ca i delegata/kinja;
 - 3) Dokumentacije o legislativnim procesima, poput materijala za sjednice parlamentarnih tijela itd.
- Pozivi, odluke, ugovori i druga dokumentacija o javnim nabavkama također trebaju biti dostupni na web stranicama parlamentarnih tijela. I pored toga što postoji portal javnih nabavki koji objedinjuje proces javnih nabavki svih nivoa vlasti, standardi transparentnosti nalažu da se svi finansijski dokumenti institucija, uključujući dokumente koji se odnose na javne nabavke, objavljuju na njihovim zvaničnim stranicama, kako bi se u potpunosti ispoštovalo pravo javnosti na potpunu informiranost i transparentnost u postupcima javnih nabavki.
 - Parlamentarna tijela treba da obezbijede kontinuirano i usklađeno objavljivanje svih budžetskih dokumenata, a posebno kvartalnih i godišnjih izvještaja o izvršenju budžeta, minimalno za period od posljednje tri godine.
 - Parlamenti trebaju izraditi i objaviti "Budžet za građane", kako bi se građanima/kama obezbijedio jednostavan i pristupačan uvid u budžete.
 - Svi podaci na web stranicama parlamenta trebaju biti objavljeni u open data formatu, kako bi se informacije lakše pronašle i bile dostupnije.

3. INSTITUCIJE IZVRŠNE VLASTI

3.1. (VIJEĆE MINISTARA BIH, VLADA FEDERACIJE BIH, VLADA REPUBLIKE SRPSKE)

Navedeno istraživanje izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini obuhvatilo je institucije na državnom i entitetskom nivou, odnosno Vijeće ministara BiH, Vladu Federacije BiH i Vladu Republike Srpske. Istraživanje je pokazalo da u odnosu na prethodnu godinu, institucije su napravile skroz mali pomak u poboljšanju nivoa otvorenosti.

GENERALNI ZAKLJUČCI

Izvršna vlast u BiH zadovoljava ukupno 49% indikatora otvorenosti u analiziranim oblastima transparentnosti, pristupačnosti, integriteta i učinkovitosti. Bosna i Hercegovina je tako na šestom, posljednjem mjestu u regionu kada je u pitanju otvorenost izvršne vlasti.

Međusobne razlike između tri posmatrane institucije izvršne vlasti su značajne. Tako Vijeće ministara BiH ima najbolji rezultat, sa 61% ispunjenih indikatora u svim oblastima, Vlada Federacije BiH je na drugom mjestu sa 44% ispunjenih indikatora, dok je treća Vlada Republike Srpske sa 43% ispunjenih indikatora.

Jasno je da postoji značajan broj institucija koje se opiru uvođenju koncepta otvorenosti i da se taj problem mora sistemski rješavati, uz angažman upravljačkih struktura u svim institucijama. Potrebna je brza reakcija i posvećen rad kako bi se izbjegle negativne prakse neusvajanja važnih dokumenata koji se bave ovom temom. Državne i entitetske strategije razvoja i promocije otvorenosti trebale bi biti pripremljene i usvojene, a akcioni planovi implementirani.

KORACI ZA DJELOVANJE

PRINCIP PRISTUPAČNOSTI

Princip "pristupačnost", koji je fokusiran na pristup informacijama, interakciju sa građanima/građankama, te provođenje javnih konsultacija, izvršne vlasti u BiH zadovoljava sa 39% indikatora.

Izvršna vlast mora dosljedno sprovoditi važeće zakone o slobodi pristupa informacijama na način da svaka institucija treba:

- Objaviti na svojoj zvaničnoj web stranici registar dokumenata koje ima u svom posjedu.
- Sve institucije trebaju poštovati zakonske rokove za postupanje po zahtjevima za pristup informacijama.
- Svaka institucija treba obezbijediti odgovarajuće smjernice i uspostaviti sistem edukacije, koji bi osposobio usposlenike/ce za adekvatnu procjenu arhive, dokumenata i drugih informacija kako bi, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, uspješno odgovorili na zaprimljene zahtjeve i obavljali svoje dužnosti.
- Vlade trebaju pripremiti izmjene zakona o slobodi pristupa informacijama na način da odluke tijela za nadzor implementacije ovog zakona budu obavezujuće za institucije.
- Objaviti informacije za koje je odobren slobodan pristup (odgovori na zahtjeve za pristup informacijama)
- Izvršna vlast u BiH treba koristiti savremenije načine komunikacije sa građanima/kama, te sprovoditi javne konsultacije online. Na državnom nivou se za to mnogo bolje treba iskoristiti već postojeća web platforma eKonsultacije, čiji kapaciteti do sada nisu ni približno dovoljno iskorišteni. Entitetske vlade bi mogle razviti sličan model online konsultacija.
- Informacije i podaci prikupljeni tokom javnih konsultacija trebaju se redovno, konzistentno i u cjelini objavljivati na zvaničnim web stranicama institucija.
- Izvještaji i procjene usvojene nakon obavljenih javnih konsultacija trebaju biti javno dostupni, odnosno objavljeni na zvaničnim stranicama institucija.
- Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije lakše pronašle i bile dostupnije.

PRINCIP UČINKOVITOSTI

Učinkovitost zadovoljava 57% postavljenih indikatora. U ovom području Vijeće ministara BiH (87%) ima veoma dobar rezultat, dok su Vlada Federacije BiH (58%) i Vlada Republike Srpske (25%) ostvarile dosta niži rezultat.

Pitanja izvještavanja, strateškog planiranja, te monitoringa i evaluacije rada ministarstava regulišu se zakonskim i podzakonskim aktima koji se zasebno donose za svaki nivo vlasti. Ipak, potrebno je težiti usaglašavanju zakonskih i podzakonskih rješenja iz ove oblasti kako bi se dosegli međunarodni standardi koje propisuje Partnerstvo za otvorenu vlast (OGP), a kojima BiH teži još od 2014. godine kada je pristupila OGP-u.

Izvještavanje, strateško planiranje, te monitoring i evaluacija rada, kao sastavni dijelovi ovog principa, mogu se unaprijediti sljedećim koracima:

- Potrebno je uspostaviti jedinstvene metode i procedure za kvalitetno planiranje i kontrolu politika djelovanja, te iste dosljedno sprovoditi.
- Potrebno je uspostaviti jedinstvene metode po kojima bi ministarstva izvještavala vlade o svom radu na godišnjem nivou.
- Kako bi pratile i mjerile učinke svojih politika, institucije izvršne vlasti trebaju razviti i adekvatne indikatore za praćenje učinkovitosti svojih programa, politika i redovnih aktivnosti.

PRINCIP INTEGRITETA

Kada je u pitanju integritet izvršne vlasti u BiH, ona zadovoljava 54% ispitanih indikatora i uključuje oblasti kao što su Etički kodeks, prevencija konflikta interesa te pravila i zakoni o lobiranju.

Kako bi se ova oblast unaprijedila, potrebno je implementirati sljedeće korake:

- Imovinski kartoni trebaju biti javno dostupni na zvaničnim web stranicama institucija.
- Potrebno je ustanoviti procedure kako bi se imovinski kartoni mogli pohraniti u elektronskoj formi i pri tome voditi računa da se pohranjuju u nekom od open data formata.
- Vlade trebaju inicirati izmjene potrebnih zakona na način da postane obavezno objavljivati informacije u vezi sa darovima, te je potrebno uvesti sankcije za osobe koje daju lažne informacije u svom imovinskom kartonu.
- Vlade trebaju inicirati uspostavljanje mehanizama za implementaciju Etičkog kodeksa, kao i definisati procedure koje se tiču kršenja istog.
- Vlade trebaju inicirati donošenje legislative kojom se reguliše oblast lobiranja.

PRINCIP TRANSPARENTNOSTI

Princip transparentnosti ispunjava 51% indikatora otvorenosti, te uključuje organizaciju informacija, javne nabavke kao i budžetsku transparentnost.

U pogledu transparentnosti vlasti, jedan od identifikovanih problema je postizanje potpune transparentnosti sjednica tijela izvršne vlasti u BiH. Iako uvijek postoje izvjesna ograničenja za javni prenos sjednica izvršne vlasti, javnost u BiH nema uvid u neke njihove elemente koji bi trebali biti javno dostupni, kao što su tok ili makar ključni momenti rasprave o tačkama sjednica. Na zvaničnoj web stranici Vijeća ministara BiH nije moguće, nakon svake sjednice, izvršiti uvid u materijale koji su razmatrani na toj sjednici, dostupni su samo dnevni red, saopćenja i zaključci. Ne postoji ni praksa objavljivanja zapisnika sa sjednice, kako bi građani/ke imali kompletniju sliku o dinamici i načinu razmatranja određenih politika i pitanja, koja imaju uticaj na njihov standard i kvalitet života. Slična je situacija i sa otvorenošću sjednica Vlade RS i Vlade FBiH. Ovaj aspekt rada tijela izvršne vlasti mora biti nadograđen i znatno unaprijeđen.

Budžetska transparentnost zadovoljava 35% postavljenih indikatora, što u odnosu na prošlogodišnjih 47% predstavlja značajan pad. Mogućnost pretrage budžeta je ograničena, što otežava bilo kakvo poređenje, analizu ili upotrebu podataka za dalju obradu. Građani/ke nemaju priliku da analiziraju budžet kroz narativna i grafička objašnjenja, koja bi trebalo da su im dostupna kroz dokumente „Budžeta za građane“ ili slične forme kojima se budžeti predstavljaju na jednostavan i lako razumljiv način. Međutim, ni na jednoj stranici navedenih institucija ne nailazimo na ovakvu vrstu dokumenta.

Kako bi se unaprijedila oblast transparentnosti u institucijama izvršne vlasti, potrebno je implementirati sljedeće preporuke za poboljšanje stanja:

- Zvanične web stranice vlada trebaju sadržavati izvještaje o radu za posljednje tri godine.
- Materijali za sjednice vlada trebaju biti dostupni javnosti. Vlade ih trebaju objavljivati na svojim službenim web stranicama, kako bi građani imali uvid u ono o čemu se raspravlja na sjednicama.
- Zapisnici i/ili stenogrami sa sjednica vlada trebaju biti dostupni javnosti. Vlade ih trebaju objavljivati na svojim službenim web stranicama.
- Zvanične web stranice trebaju sadržavati osnovne organizacione podatke o institucijama izvršne vlasti, kao što su: organogram, nadležnosti vlade i njenih organizacionih jedinica, te osnovne biografske podatke o premijeru/ki.

- Institucije izvršne vlasti na svojim zvaničnim web stranicama trebaju posjedovati podatke o imenima i pozicijama zaposlenih, kako državnih službenika/ca, tako i namještenika/ca, te imena i kontakt podatke javnih službenika.
- Institucije izvršne vlasti trebaju na svojim zvaničnim web stranicama objavljivati godišnje planove javnih nabavki.
- Pozivi, odluke, ugovori i druga dokumentacija o javnim nabavkama također trebaju biti dostupni na zvaničnim web stranicama institucija izvršne vlasti. I pored toga što postoji web stranica javnih nabavki koja objedinjuje proces javnih nabavki svih nivoa vlasti, standardi transparentnosti nalažu da se svi finansijski dokumenti institucija, uključujući dokumente koji se odnose na javne nabavke, objavljuju na njihovim zvaničnim stranicama, kako bi se u potpunosti ispoštovalo pravo javnosti na potpunu informiranost i transparentnost u postupcima javnih nabavki.
- Podaci o budžetima (minimalno za posljednje tri godine) trebaju biti javno dostupni na zvaničnim web stranicama.
- Potrebno je objavljivati kvartalne i godišnje izvještaje o izvršenju budžeta, minimalno za posljednje tri godine.
- Potrebno je izraditi „Budžet za građane“, kako bi građani mogli imati bolji uvid u to kako se njihov novac troši.
- Potrebno je održavati kompletne arhive starih sadržaja koji se nalaze na njihovim službenim web stranicama.
- Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije lakše pronašle i bile dostupnije.

4. MINISTARSTVA

Istraživanje izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini obuhvatilo je sva državna i entitetska ministarstva, njih ukupno 41. Ono što je potrebno istaći jeste da su u ovom ciklusu istraživanju određena ministarstva u RS restrukturirana, te tokom ciklusa istraživanja o njima, većina nije imala niti novu niti prilagođenu stranicu. Rezultati su pokazali da postoje značajne razlike u otvorenosti među ministarstvima, ali da i u svim institucijama postoji prostor za poboljšanje stanja. Preporuke za unaprijeđenje stanja iznijete u ovom dokumentu generalnog su karaktera i odnose se na sva ministarstva obuhvaćena istraživanjem.

GENERALNI ZAKLJUČCI

Ministarstva u Bosni i Hercegovini u prosjeku zadovoljavaju svega 30% analiziranih kriterija u oblastima transparentnosti, pristupačnosti, učinkovitosti i integriteta, što dodatno svjedoči o niskom nivou otvorenosti izvršne vlasti u BiH. Jasno je da postoji značajan broj institucija koje se opiru uvođenju koncepta otvorenosti i da se taj problem mora sistemski rješavati, uz angažman upravljačkih struktura u svim institucijama. Potrebna je brza reakcija i posvećen rad kako bi se izbjegle negativne prakse neusvajanja važnih dokumenata koji tretiraju ovu temu. Državne i entitetske strategije razvoja i promocije otvorenosti trebale bi biti pripremljene i usvojene, a akcioni planovi implementirani.

KORACI ZA DJELOVANJE

PRINCIP PRISTUPAČNOSTI

Kada je u pitanju princip pristupačnosti, koji uključuje pristup informacijama, interakciju sa građanima/kama i mehanizam javnih konsultacija, bosanskohercegovačka ministarstva zadovoljavaju tek 17% analiziranih indikatora. Mali broj vraćenih upitnika od strane ministarstva Bosne i Hercegovine, koji su sadržavali pitanja poput održanih edukacija, seminara i sličnih aktivnosti s ciljem edukacije i povećanja pristupačnosti institucija, dodatno je doprinio lošem rezultatu u ovom polju.

Kada su u pitanju javne konsultacije i interakcija sa građanima/kama ovogodišnji rezultati su identični prošlogodišnjim. Svega 9% ministarstava u BiH sprovodi neke vrste javnih konsultacija i interakcije sa građanima/kama, što predstavlja poražavajući podatak ako se ima u vidu da javne konsultacije predstavljaju glavni i osnovni način građanske participacije u procesima donošenja odluka.

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, potrebno je implementirati sljedeće preporuke:

- Ministarstva moraju dosljedno sprovesti važeće zakone o slobodi pristupa informacijama na način da bi svako ministarstvo trebalo:

Objaviti na svojoj zvaničnoj web stranici registar dokumenata koje ima u svom posjedu.

Objaviti na svojoj zvaničnoj web stranici i Vodič za pristup informacijama, koji će obavezno sadržavati ime i kontakt osobe zadužene za postupanje po ovim predmetima.

Sva ministarstva trebaju poštovati zakonske rokove za postupanje po zahtjevima za pristup informacijama.

Svako ministarstvo treba obezbijediti odgovarajuće smjernice i uspostaviti sistem edukacije, koji bi osposobio usposlenike/ce za adekvatnu procjenu arhive, dokumenata i drugih informacija kako bi, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, uspješno odgovorili na zaprimljene zahtjeve i obavljali svoje dužnosti.

Objaviti informacije za koje je odobren slobodan pristup (odgovori na zahtjeve za pristup informacijama)

- Ministarstva trebaju koristiti savremenije načine komunikacije sa građanima/kama, te javne konsultacije sprovesti online. Državna ministarstva bi za to mogla iskoristiti već postojeći web portal eKonsultacije, čiji kapaciteti do sada nisu ni približno dovoljno iskorišteni. Entitetske vlade bi mogle razviti sličan model online konsultacija za svoja ministarstva.
- Informacije i podaci prikupljeni tokom javnih konsultacija trebaju se redovno, konzistentno i u cjelini objavljivati na zvaničnim web stranicama ministarstava.
- Izveštaji i procjene usvojene nakon obavljenih javnih konsultacija trebaju biti javno dostupni, odnosno objavljeni na zvaničnim stranicama ministarstava.
- Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije lakše pronašle i bile dostupnije.

PRINCIP UČINKOVITOSTI

Kada je u pitanju učinkovitost rada ministarstava, Bosna i Hercegovina u ovoj oblasti ima rezultat od svega 35% ispunjenih indikatora. Samo 38% ministarstava šalje svoje finansijske izvještaje nadležnim institucijama u legalnom roku.

Izvještavanje, strateško planiranje, te monitoring i evaluacija rada ministarstava, kao sastavni dijelovi ovog principa, mogu se unaprijediti implementacijom sljedećih koraka:

- Potrebno je uspostaviti jedinstvene metode i procedure za kvalitetno planiranje i kontrolu politika djelovanja, te iste dosljedno sprovesti.
- Potrebno je uspostaviti jedinstvene metode po kojima bi ministarstva izvještavala vlade o svom radu na godišnjem nivou.
- Kako bi pratila i mjerila učinke svojih politika, ministarstva trebaju razviti i adekvatne indikatore za praćenje učinkovitosti svojih programa, politika i redovnih aktivnosti.
- Potrebno je da ministarstva iniciraju, i uz pomoć nadležnih vlada usvoje jedinstven podzakonski akt kojim bi se regulisalo pitanje konsultacija između ministarstava.
- Treba postojati obaveza izvještavanja o konsultacijama između ministarstava, te takvi izvještaji trebaju biti dostupni javnosti.

PRINCIP INTEGRITETA

Integritet svih resornih ministarstava (na državnom i entitetskim nivoima u BiH) iznosi 23%, obzirom na činjenicu da imovinski kartoni ministara/ki nisu javno dostupni niti na jednoj zvaničnoj web stranici. Pored pitanja o dostupnosti imovinskih kartona, ove godine su uvrštena dva nova pitanja u vezi sa antikorupcijskom politikom i donošenjem i objavljivanjem Plana integriteta, koji, pored toga što je zakonski obavezan, ima samo 50% ispitanih institucija.

- Imovinski kartoni ministara/ki trebaju biti javno dostupni na zvaničnim web stranicama ministarstava.
- Svako ministarstvo treba osmisliti i na svojoj službenoj web stranici objaviti Plan integriteta, te isti dosljedno sprovesti.
- Educirati uposlenike o temama poput sukoba interesa, sprečavanja korupcije i zviždača.

PRINCIP TRANSPARENTNOSTI

Ukupna ocjena transparentnosti ministarstava u BiH iznosi skromnih 38% zadovoljenih indikatora. Kada govorimo o transparentnosti ministarstava u postupcima javnih nabavki, ista zadovoljavaju tek blizu 39% analiziranih kriterija. Oko 36% ministarstava u BiH nije objavilo plan javnih nabavki za prethodnu godinu. Monitoring je pokazao da 44% ministarstava objavljuje pozive, te je 71% institucija koje objavljuju odluke o javnim nabavkama.

Svega 12% ministarstava u cijeloj državi ima dostupne određene podatke o budžetu na svojim zvaničnim web stranicama (prosjeak za posljednje tri godine). Ovakav trend netransparentnog trošenja budžetskog novca zahtijeva sistemski pristup i veće zalaganje kako javne vlasti, tako i civilnog društva, kako bi se inicirale i izvršile promjene ovakve prakse.

Kako bi se unaprijedila oblast transparentnosti u ministarstvima, potrebno je implementirati sljedeće preporuke za poboljšanje stanja:

- Svaka zvanična web stranica ministarstva treba posjedovati lako dostupan alat za pretraživanje stranice, koji mora ispravno funkcionisati kako bi omogućio korisnicima da tako dođu do tražene informacije.
- Ministarstva u BiH nisu dovoljno posvećena informisanju javnosti o svom radu. Međunarodni standardi nalažu da bi ministarstva trebala na svojim zvaničnim stranicama objavljivati svoje programe rada minimalno za posljednje tri godine.
- Zvanične web stranice ministarstava trebaju sadržavati i izvještaje o radu ministarstava, također za posljednje tri godine.
- Zvanične web stranice ministarstava trebaju sadržavati osnovne organizacione podatke o ministarstvu, kao što su: organogram, nadležnosti ministarstva i njegovih organizacionih jedinica, te osnovne biografske podatke o ministru/ici.
- Ministarstva na svojim zvaničnim web stranicama trebaju posjedovati podatke o imenima i pozicijama zaposlenih, kako državnih službenika/ca, tako i namještenika/ca, te imena i kontakt podatke javnih službenika.
- Ministarstva trebaju na svojim web stranicama objavljivati godišnje planove javnih nabavki.
- Pozivi, odluke, ugovori i druga dokumentacija o javnim nabavkama također trebaju biti dostupni na web stranicama ministarstava.
- Podaci o budžetima ministarstava (minimalno za posljednje tri godine) trebaju biti javno dostupni na njihovim zvaničnim web stranicama.

- Ministarstva trebaju imati objavljene kvartalne i godišnje izvještaje o izvršenju budžeta, minimalno za posljednje tri godine.
- Ministarstva treba da održavaju kompletne arhive starih sadržaja koji se nalaze na njihovim službenim web stranicama.
- Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije lakše pronašle i bile dostupnije.

5. OSTALI ORGANI UPRAVE U BiH

Organi uprave u BiH (u uzorak za istraživanje ušlo je 45 organa uprave) također imaju skroman rezultat od 26% ispunjenih indikatora otvorenosti.

Preporuke za unaprjeđenje stanja iznesene u ovom dokumentu su generalnog karaktera i odnose se na sve organe uprave obuhvaćene istraživanjem.

GENERALNI ZAKLJUČCI

Primjetna su velika odstupanja u rezultatima organa uprave, pa tako određene institucije imaju mnogo bolje rezultate u odnosu na druge. Rezultat od 26% svakako nije pohvalan, nije neočekivan i u skladu je sa dosadašnjim mjerenjima otvorenosti na regionalnom nivou, međutim također je primjećen blagi porast otvorenosti u odnosu na prethodnu godinu.

Promocija otvorenosti se dešava rijetko, ili se uopšte ne dešava. Postoje organi koji ne poštuju zakonske obaveze ni principe prakse dobrog upravljanja, bez ikakvih posljedica. Ovo je stvorilo značajne razlike u otvorenosti kada su u pitanju organi državne uprave unutar BiH.

Pitanje otvorenosti se još uvijek tretira kao pitanje ličnog stava rukovodioca institucije ili njegovog/njenog tima, a ne kao predmet jasne politike. Jasno je da postoji značajan broj institucija koje se opiru uvođenju koncepta otvorenosti i da se na taj problem mora sistemski djelovati, uz angažman upravljačkih struktura u institucijama.

KORACI ZA DJELOVANJE

PRINCIP PRISTUPAČNOSTI

Princip pristupačnosti, koji je fokusiran na pristup informacijama, interakciju sa građanima/građankama, te provođenje javnih konsultacija, organi uprave u BiH zadovoljavaju sa 19% indikatora.

Kako bi se unaprijedila oblast pristupačnosti potrebno je implementirati sljedeće preporuke za poboljšanje stanja:

- Važeći zakoni o slobodi pristupa informacijama se trebaju provodi na način da bi svaka od ovih institucija trebala:

Objaviti na svojoj zvaničnoj web stranici registar dokumenata koje posjeduje.

Sve institucije trebaju poštovati zakonske rokove za postupanje po zahtjevima za pristup informacijama.

Svaka institucija treba obezbijediti odgovarajuće smjernice i uspostaviti sistem edukacije, koji bi osposobio usposlenike/ce za adekvatnu procjenu arhive, dokumenata i drugih informacija kako bi, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, uspješno odgovorili na zaprimljene zahtjeve i obavljali svoje dužnosti.

Vlade trebaju pripremiti izmjene zakona o slobodi pristupa informacijama na način da odluke tijela za nadzor implementacije ovog zakona budu obavezujuće za institucije.

Objaviti informacije za koje je odobren slobodan pristup (odgovori na zahtjeve za pristup informacijama)

- Izvršna vlast u BiH treba koristiti savremenije načine komunikacije sa građanima/kama, te javne konsultacije sprovoditi online.
- Informacije i podaci prikupljeni tokom javnih konsultacija trebaju se redovno, konzistentno i u cjelini objavljivati na zvaničnim web stranicama institucija.
- Izvještaji i procjene usvojene nakon obavljenih javnih konsultacija trebaju biti javno dostupni, odnosno objavljeni na zvaničnim stranicama institucija.
- Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije lakše pronašle i bile dostupnije.

PRINCIP UČINKOVITOSTI

Učinkovitost rada organa uprave u BiH zadovoljava 28% postavljenih indikatora. Organi uprave nisu dovoljno posvećeni informisanju javnosti o svom radu. Istraživanje je pokazalo da organi uprave nemaju ujednačenu praksu dostavljanja i objavljivanja kako kvartalnih, tako i godišnjih finansijskih izvještaja.

U cilju poboljšanja učinkovitosti organa uprave, potrebno je implementirati sljedeće preporuke:

- Organi uprave trebaju ujednačeno, kontinuirano i u zakonskim rokovima dostavljati kvartalne i godišnje finansijske izvještaje nadležnom ministarstvu.
- Svi organi uprave trebaju razviti adekvatne indikatore za praćenje učinkovitosti svojih programa, politika i redovnih aktivnosti.

PRINCIP TRANSPARENTNOSTI

Transparentnost organa uprave (državnih i entitetskih) iznosi skromnih 28% zadovoljenih indikatora.

Gotovo 93% organa uprave na svojim web stranicama nema objavljene budžete. Oko 52% organa uprave ne objavljuje čak ni planove javnih nabavki. Pozive na javne nabavke nalazimo kod svega 29% institucija, dok odluke nalazimo u procentualno većoj količini od 43%. Informacije o ugovorima provedenih postupaka javnih nabavki je gotovo nemoguće pronaći, a kada se uzme u obzir cjelokupni broj institucija koje su podvrgnute istraživanju, dolazimo do beznačajnih rezultata.

Što se tiče objavljivanja spiska službenika/ca, sa zvanjima i pozicijama koje obnašaju, rezultati pokazuju da samo 2% organa uprave ima ove podatke na svojim web stranicama, a 57% o nosiocima javnih funkcija. Blizu 43% organa uskraćuje javnosti osnovne informacije o tome ko su njihovi javni funkcioneri, koliku zaradu imaju i koji su njihovi kontakt podaci, što u odnosu na prethodnu godinu ne predstavlja ikakav značajan pomak.

Kako bi se unaprijedila transparentnost organa uprave, potrebno je implementirati navedene preporuke za poboljšanje stanja:

- Svi organi uprave trebaju imati svoju zvaničnu web stranicu koja se redovno ažurira.
- Svaka zvanična web stranica organa uprave treba posjedovati lako dostupan alat za pretraživanje stranice, koji mora ispravno funkcionisati kako bi omogućio korisnicima da tako dođu do tražene informacije.
- Obzirom da organi uprave nisu dovoljno posvećeni informisanju javnosti o svom radu, kako to nalažu međunarodni standardi, organi uprave trebaju na svojim zvaničnim web stranicama objavljivati programe rada minimalno za posljednje tri godine.
- Zvanične web stranice organa uprave trebaju sadržavati i izvještaje o radu, također za posljednje tri godine.
- Zvanične web stranice organa uprave trebaju sadržavati osnovne organizacione podatke o organima uprave, kao što su: organogram, nadležnosti, organizacione jedinice, te osnovne biografske podatke o rukovodiocu.
- Organi uprave na svojim zvaničnim web portalima trebaju posjedovati podatke o imenima i pozicijama zaposlenih, kako državnih službenika, tako i namještenika, te imena i kontakt podatke javnih službenika.
- Organi uprave trebaju na svojim web stranicama objavljivati godišnje planove javnih nabavki.
- Pozivi, odluke ugovori i druga dokumentacija o javnim nabavkama također trebaju biti dostupni na web stranicama organa uprave.
- Podaci o budžetima organa uprave (za posljednje tri godine) trebaju biti javno dostupni na njihovim zvaničnim web stranicama.
- Organi uprave trebaju imati objavljene kvartalne i godišnje izvještaje o izvršenju budžeta, barem za posljednje tri godine.
- Svi organi uprave trebaju na svojim zvaničnim web stranicama objavljivati registre dokumenata koje imaju u svom posjedu.
- Gore navedeni podaci trebaju biti objavljeni u open data formatu, kako bi se informacije lakše pronašle i bile dostupnije.

PRINCIP INTEGRITETA

Integritet svih organa uprave (na državnom i entitetskim nivoima u BiH) iznosi 37%, obzirom na činjenicu da imovinski kartoni rukovodilaca upravnih organa nisu javno dostupni ni za jedan organ uprave u BiH. Imovinski kartoni rukovodilaca upravnih organa trebaju biti javno dostupni na zvaničnim web portalima organa uprave.

- Svako ministarstvo treba donijeti i na svojoj službenoj web stranici objaviti Plan integriteta, te isti dosljedno sprovoditi.
- Educirati uposlenike o temama poput sukoba interesa, sprečavanja korupcije i zviždača.

6. JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE **(OPĆINE I GRADOVI U BiH)**

Monitoring otvorenosti općina i gradova u BiH za 2018. godinu obuhvatio je 36 jedinica lokalne samouprave. Kao i prethodnih godina, monitoring je pokazao nekoliko "kritičnih tačaka", odnosno ključnih prepreka kada su u pitanju otvorenost i transparentnost rada jedinica lokalne samouprave u BiH. Analiza rađena na osnovu četiri principa otvorenosti: transparentnosti, pristupačnosti, integriteta i učinkovitost pokazala je da su općinske i gradske vlasti u Bosni i Hercegovini u 2018. godini ispunile 30, 60% indikatora, a što je blagi porast otvorenosti u protekloj godini, obzirom da je u 2017. godini zadovoljeno 27% indikatora.

GENERALNI ZAKLJUČCI

U trećoj godini provođenja mjerenja, analizom brojnih indikatora, utvrđena su određene razlike u odnosu na prošlogodišnje rezultate. Kada su upitanju zahtjevniji indikatori i dalje nisu primjećena značajna poboljšanja u smislu jačanja uloge koju jedinice lokalne samouprave igraju u bh. društvu.

Primjetno je da rezultati variraju u pojedinim općinama/gradovima, pa time i stanje u određenim oblastima, no prostor za poboljšanje stanja, i kada su upitanju najbolje rangirane jedinice lokalne samouprave, ipak postoji.

Preporuke za unaprjeđenje stanja koje slijede generalnog su karaktera i odnose se na sve jedinice lokalne samouprave u BiH.

KORACI ZA DJELOVANJE

PRINCIP TRANSPARENTNOSTI

Kada je u pitanju princip transparentnosti, jedinice lokalne samouprave u BiH, jedinice lokalne samouprave BiH zadovoljile su sa 36% postavljenih indikatora, i ovo je nešto bolji rezultat u odnosu na prethodnu godinu istraživanja. Jedinice lokalne samouprave i dalje nisu dovoljno transparentne po pitanju svojih budžeta, organizacionih informacija, te postupaka javnih nabavki. Nešto više od polovine općina i gradova obuhvaćenih istraživanjem u 2018. godini provelo je neki vid javnih konsultacije po pitanju nacрта budžeta za tu godinu, a Budžet za građane ima svega nekoliko jedinica lokalne samouprave. Podaci o imenima državnih službenika, organizacione informacije, izvještaji i materijali sa održanih sjednica, te donesene odluke općinskih/gradskih nisu dovoljno transparentne i detaljne.

Kada je upitanju transparentnost internih dokumenta jedinica lokalne samouprave ni ovdje stanje nije zadovoljavajuće. Godišnji programi rada općinskih i gradskih administracija dostupni su javnosti tek u 5% jedinica lokalne samouprave, a poslovnike o radu općinskih/gradskih vijeća na svojim web stranicama ima oko 50% jedinica lokalne samouprave. Općinske i gradske administracije nemaju ujednačenu praksu, niti kontinuirano objavljuju informacije i dokumente koje se tiču finansija. Kako bi se unaprijedila transparentnost jedinica lokalne samouprave potrebno je:

- Posebnu pažnju treba posvetiti finansijskoj transparentnosti.
- Potrebno je uspostaviti dosljednu praksu objavljivanja budžeta i izvještaja o izvršenju budžeta, poštujući principe proaktivne transparentnosti.
- Objavljivanja „Budžeta za građane“ trebala bi biti ustaljena praksa.
- Potrebno je osigurati obaveznu primjenu principa objavljivanja svih podataka u open data formatu.
- Na zvaničnim web stranicama jedinica lokalne samouprave trebale bi biti dostupne i informacije o unutrašnjoj organizaciji gradskih i općinskih administracija, odnosno kontakt informacije kao i imena službenika/ca.
- Učiniti dostupnim podatke vezane za procedure javnih nabavki (planove javnih nabavki, pozive, odluke te ugovore sa najpovoljnijim ponuđačima).
- Godišnji programi rada i poslovnici o radu općinskih i gradskih administracija trebaju biti dostupni javnosti.

PRINCIP PRISTUPAČNOSTI

Princip pristupačnosti u jedinicama lokalne samouprave BiH u 2018. godini zadovoljen je sa svega 16% postavljenih indikatora.

U pogledu provođenja javnih konsultacija, rezultat je nešto bolji u odnosu na prethodnu godinu. Ostvareni rezultat je 13% ispunjenih indikatora. U pogledu interakcije sa građanima, i kada je upitanju sloboda pristupa informacijama, većina jedinica lokalne samouprave i dalje ima loše rezultate. Tu se, prema ovom istraživanju, također bilježi pad u odnosu na prethodne dvije godine. Općine i gradovi i dalje nisu u zadovoljavajućoj mjeri aktivni na društvenim mrežama. Ipak, kada je upitanju korištenje društvenih mreža, kao vid komunikacije sa građanima/kama, situacija je nešto bolja nego prethodnih godina obzirom da 55% jedinica lokalne samouprave koje su bile obuhvaćene istraživanjem aktivno koriste Facebook.

Obzirom da institut javnih rasprava, mehanizmi konsultacija te razmjena informacija između općina/gradova i građana/ki ne funkcionišu kako bi trebalo potrebno je implementirati sljedeće preporuke za poboljšanje stanja:

- Jedinice lokalne samouprave moraju dosljedno provoditi svoju zakonsku obavezu provođenja javnih rasprava.
- Svaka općina/grad treba imati svoju zvaničnu web stranicu koja se redovno ažurira.
- Potrebno je da na svim zvaničnim web stranicama općina i gradova bude naznačena osoba koja je zadužena za rješavanje zahtjeva za pristup informacijama.
- Na službenim web stranicama općina i gradova trebao bi biti dostupan i ažurirani vodič za pristup informacijama, kao i sve informacije za koje je pristup odobren.
- Dostupnost podataka u open data formatu treba povećati dostupnost i olakšati građanima/kama dolazak do informacija.
- Pored klasičnih kanala komunikacije, jedinice lokalne samouprave trebale bi koristiti i savremenije načine komunikacije sa građanima/kama, odnosno online komunikaciju, e-konsultacije, Facebook, Twitter i sl.

PRINCIP INTEGRITETA

Svega 5% jedinice lokalne samouprave ima razvijen neki vid mehanizma za podizanje svijesti o važnosti prevencije i sprečavanja sukoba interesa u gradskim i općinskim administracijama. Antikorupcijska politika u službenoj, odnosno formi dokumenta, zastupljena je u svega nekoliko jedinica lokalne samouprave koje su bile obuhvaćene istraživanjem.

U većini slučajeva ne postoje upute, niti adekvatni vodiči za građane/ke o podnošenju žalbi na rad službenika/ca. Ipak treba naglasiti da je online komunikacija jedinica lokalne samouprave sa građanima/kama, putem koje se može izraziti zabrinutost ili podnijeti žalba na rad državnih službenika nešto je bolja nego prethodnih godina.

- Općine i gradovi trebaju kontinuirano organizovati i/ili učestvovati u treninzima, obukama ili radionicama koje obrađuju antikorupcijske teme poput konflikta interesa/prevencije korupcije/ zaštite zviždača.
- Na web stranicama općina i gradova trebao bi biti objavljen Plan integriteta.
- Jedinice lokalne samouprave bi trebale imati jasno definisanu unutrašnju antikorupcijsku politiku, koja podrazumijeva mjere za sprečavanje i uklanjanje različitih oblika koruptivnog i neetičnog ponašanja unutar institucije.
- Na web stranicama općina i gradova trebaju postojati direktni online kanali za komunikaciju, putem kojih građani mogu izraziti zabrinutost ili podnijeti žalbu na rad državnih službenika, a trebale bi postajati i direktne telefonske linije za podnošenje prijave i upućivanje žalbi na rad službenika/ca.

PRINCIP UČINKOVITOSTI

Kada je u pitanju princip učinkovitosti jedinice lokalne samouprave ostvarile su približno isti rezultate kao i prethodne godine. Monitoring i evaluaciju svog rada u 2018. godini provelo je 63% analiziranih lokalnih administracija.

Također, zakonom uspostavljena procedura redovnog godišnjeg izvještavanja općinskih/gradskih vijeća (od strane načelnika/gradonačelnika) u 2018. godini ispoštovana je u velikoj većini jedinica lokalne samouprave koje su bili obuhvaćeni istraživanjem.

Od ispitanih općina i gradova, razvojne strategije za 2018. godinu imalo je 67% jedinica lokalne samouprave. Međutim, i dalje je zabrinjavajuća činjenica da oko 33% jedinica lokalne samouprave ne usvaja razvojne strategije i ne koriste indikatore učinka pri izradi svojih godišnjih programa rada.

- Administrativne službe jedinica lokalne samouprave trebaju biti efikasnije i u službi građana, uz što manje troškova, te njihov rad treba biti zasnovan na transparentnim i otvorenim procedurama.
- Izvještaje i dokumente koji se odnose na evaluacije rada potrebno je učiniti dostupnim građanima/kama, za posljednje tri godine, uz mogućnost pretraživanja i upoređivanja u odnosu na prethodne godine.
- Strategije razvoja trebale bi biti pripremljene i usvojene u svim općinama i gradovima, a akcioni planovi implementirani.
- Općine i gradovi trebali bi svoje godišnje programe rada izrađivati u skladu sa indikatorima učinka.

7. OTVORENOST PRAVOSUĐA U BiH

Struktura pravosudnog sistema u BiH je značajno drugačija od strukture pravosudnih sistema u regionu, te poređenje rezultata institucija u BiH sa institucijama regiona zahtijeva poseban metodološki pristup. Budući da zbog specifičnog uređenja države, u Bosni i Hercegovini ne postoji jedinstveni pravosudni sistem na nivou države, kao što postoji u drugim državama regiona, predmet istraživanja u Bosni i Hercegovini bili su izabrani sudovi i tužilaštva državnog i entitetskog nivoa vlasti, zajedno sa Visokim sudskim i tužilačkim vijećem BiH.

7.1. TUŽILAŠTVA

Ove godine istraživanjem je obuhvaćeno ukupno 11 tužilaštava, i to: četiri kantonalna tužilaštava (FBiH), četiri okružna tužilaštva (RS), Tužilaštvo Federacije BiH, Tužilaštvo Brčko Distrikta te Tužilaštvo Bosne i Hercegovine.

GENERALNI ZAKLJUČCI

Kada je u pitanju ukupan skor, tužilaštva u BiH zadovoljavaju ukupno 40,00% indikatora i nalaze se na trećem mjestu u regionu, iza Crne Gore (54,21) i Kosova (50,79). Ukoliko gledamo prosječan rezultat u regionu, tužilaštva u BiH su značajno bolja od regionalnog prosjeka, koji iznosi 24,11%. U odnosu na istraživanje provedeno u 2017. godini tužilaštva u BiH su u 2018. godini zabilježila pad stepena otvorenosti za 1,08%.

Ukoliko pogledamo pojedinačne institucije, najbolji rezultat je ostvarilo Tužilaštvo Brčko Distrikta, koje je zadovoljilo 65,22% postavljenih indikatora, dok najlošiji rezultat ima Kantonalno Tužilaštvo Zapadno Hercegovačkog kantona, koje je zadovoljilo tek 25,38% indikatora.

Iako postoje razlike između pojedinačnih institucija, postoje i sličnosti, te preporuke koje bi sve institucije trebale da sprovedu. Četiri su osnovna principa kroz koje se institucije posmatraju, a to su Pristupačnost, Učinkovitost, Transparentnost i Integritet.

KORACI ZA DJELOVANJE

PRINCIP PRISTUPAČNOSTI

Kada je u pitanju princip pristupačnosti, tužilaštva u Bosni i Hercegovini zadovoljavaju 64,72% postavljenih indikatora, što je ujedno i najveći zabilježeni procenat kada je u pitanju neki od principa otvorenosti tužilaštava.

Ipak, kako bi se stanje dodatno poboljšalo, institucije bi trebale implementirati neke od sljedećih preporuka:

- Institucije trebaju objavljivati informacije za koje je odobren Zahtjev o pristupu informacijama, te registar informacija koje imaju u svom posjedu
- Potrebno je objaviti Vodiče za pristup informacijama, te kontakt osobe ili osoba zaduženih za postupanje po ovim zahtjevima
- Podaci koji se objavljuju bi trebali biti u open data formatu, te je potrebno sprovesti i odgovarajuće treninge, kako bi osobe koje su zadužene za objavu tih podataka bile adekvatno educirane o načinima pripreme informacija za objavu u open data formatima.

PRINCIP UČINKOVITOSTI

Princip učinkovitosti tužilaštva su zadovoljila u procentu od 54,09%. Obzirom da su u ovoj oblasti indikatori vezani prije svega za izvještaje o učinku, primijećeno je da se izvještaj ne dostavljaju nadležnim u za to određenom roku, te da bi se u godišnje izvještaje trebali uključiti i podaci o disciplinskim mjerama i žalbama protiv tužioca.

Institucije bi s tim u vezi, kako bi poboljšale svoj rezultat u pogledu principa učinkovitosti trebale implementirati sljedeće:

- Godišnje izvještaje dostavljati nadležnim institucijama u za to predviđenom roku.
- U godišnje izvještaje uključiti podatke o disciplinskim mjerama i žalbama protiv tužitelja.
- U godišnje izvještaje uključiti podatke o broju riješenih slučajeva, vrstama presuda i sl.

PRINCIP INTEGRITETA

U oblasti integriteta, tužilaštva u BiH su ispunila 44,32% indikatora, a glavni evidentirani problemi odnose se na nepostojanje planova integriteta i neobjavljivanje etičkih kodeksa od strane većine 11 analiziranih tužilačkih institucija. Za poboljšanje rezultata iz ove oblasti potrebno implementirati sljedeće preporuke:

- Objaviti Etički kodeks za tužioce na web stranicama tužilaštava.
- Potrebno je izraditi i objaviti Plan Integriteta za tužioce (dokument kojim se jasno označavaju mjere za prevenciju i eliminaciju različitih formi koruptivnog i neetičnog ponašanja unutar institucije).

PRINCIP TRANSPARENTNOSTI

U oblasti transparentnosti, tužilaštva u BiH su zadovoljila 38,12% postavljenih indikatora. Pozitivno u ovoj oblasti je što skoro sva tužilaštva redovno osvježavaju sadržaj na svojim web stranicama, te što više od polovine tužilaštava objavljuje imena i kontakte tužilaca na web stranicama.

Ipak i dalje postoji značajan broj propusta koji su uočeni tokom monitoringa, te je potrebno ispuniti sljedeće preporuke:

- Objaviti podatke o plaćama tužilaca na web stranicama.
- Objaviti trenutne strategije po kojima djeluje tužilaštvo.
- Objaviti godišnje planove rada na web stranicama.
- Objaviti organograme institucija na web stranicama.
- Uspostaviti online oglasne ploče na web stranicama institucija.

8. SUDOVI

GENERALNI ZAKLJUČCI

Monitoringom je obuhvaćeno ukupno 18 sudova sa svih nivoa vlasti i to: četiri osnovna suda u Republici Srpskoj, dva kantonalna suda u Federaciji BiH, osam opštinskih sudova u Federaciji BiH, dva privredni sud Banjaluka, Okružni sud iz Doboja, Vrhovni sud Federacije BiH, kao i Sud Bosne i Hercegovine.

Kada su u pitanju ukupni rezultati sudova u BiH, zadovoljeno je tek 25,66% indikatora otvorenosti što je gotovo isti rezultat kao i u prethodnom provedenom istraživanju (25,92%). Ovaj rezultat Bosnu i Hercegovinu stavlja na posljednje mjesto. Najbolja u ovoj oblasti je Crna Gora, čiji su sudovi zadovoljili 56,79% indikatora otvorenosti. Sudovi u BiH su takođe ispod prosjeka regiona, koji iznosi 37,24%.

Najbolje rangiran sud obuhvaćen istraživanjem je Sud Bosne i Hercegovine koji zadovoljava 68,40% postavljenih indikatora, dok je najlošiji rezultat ostvario Opštinski sud u Kalesiji sa tek 10,19% zadovoljenih indikatora.

Kao i u slučaju tužilačkih i sudske institucije u posmatrane kroz četiri osnovna principa, a to su Pristupačnost, Učinkovitost, Transparentnost i Integritet, a institucije bi mogle poboljšati svoju otvorenost kroz implementiranje narednih preporuka.

PRINCIP PRISTUPAČNOSTI

U oblasti pristupačnosti, sudovi u Bosni i Hercegovini u posljednjem istraživanju zadovoljavaju 22,12% indikatora te je u ovoj oblasti zabilježen pad u odnosu na 24,02% postavljenih indikatora u istraživanju za 2017. godinu. Pristup informacijama kod svih sudova obuhvaćenih istraživanjem iznosi tek 6,94% zadovoljenih indikatora.

Problemi koji su ustavnovljeni odnose se na neobjavljivanje presuda sa objašnjenjima, neobjavljivanje informacija za koje je odobren zahtjev za pristup informacijama, nepostojanje posebnih odjela za komunikaciju sa javnosti, nepostojanje elektronskih baza sudskih presuda, ali i neobjavljivanje podataka u open data formatu.

Da bi se stanje u oblasti pristupačnosti popravilo potrebno je implementirati sljedeće preporuke:

- Uspostaviti elektronske baze sudskih presuda.
- Objavljivati presude, zajedno sa objašnjenjima.
- Ažurirati Vodiče o pristupu informacijama jednom godišnje, te iste učiniti dostupnim na službenim web stranicama sudova.
- Uspostaviti linije za žalbe građana.
- Uspostaviti odjel za komunikaciju s javnosti.
- Organizovati treninge kako bi se osobe koje su zadužene za objavu podataka upoznale sa open data formatima, te usvojile praksu objavljivanja tih podataka u mašinski čitljivim formatima.

PRINCIP UČINKOVITOSTI

U pogledu principa učinkovitosti, sudske institucije u Bosni i Hercegovini imaju učinak od 27,06% ispunjenih indikatora. Ključni uočeni problemi odnose se na manjak informacija o disciplinskim mjerama i žalbama podnijetim protiv sudija, neobjavljivanje statistika o broju slučajeva, trajanju procesa i broju donesenih presuda i sl. Dodatan problem je činjenica da se izvještaji ne šalju nadležnim institucijama na vrijeme. Preporuke iz ove oblasti su sljedeće:

- Izvještaje o radu je potrebno dostavljati nadležnim institucijama u za to predviđenim rokovima.
- U izvještajima o radu je potrebno navesti informacije o disciplinskim mjerama i žalbama prema sudijama.
- Objavljivati statistike o broju slučajeva, dužini trajanja procesa i broju donešenih presuda.

PRINCIP INTEGRITETA

U oblasti integriteta sudovi u BiH su ispunili 34,44% postavljenih indikatora. U ovoj oblasti, najveći problemi su nepostojanje planova integriteta, kojima bi se propisale tačne mjere za sprečavanje koruptivnog i neetičnog ponašanja, te neobjavljivanje Etičkog kodeksa za sudije.

Da bi se ocjene iz ove oblasti popravile, potrebno je:

- Izraditi i objaviti Plan Integriteta (dokument kojim se jasno označavaju mjere za prevenciju i eliminaciju različitih formi koruptivnog i neetičnog ponašanja unutar institucije).
- Objaviti Etički kodeks za sudije na službenim stranicama sudova.

PRINCIP TRANSPARENTNOSTI

Kao i u prethodnom istraživanju Sudovi u Bosni i Hercegovini najbolji rezultat su ostvarili iz oblasti transparentnosti sa 27,28% ispunjenih indikatora ali je u odnosu na prošlo istraživanje evidentan pad u pogledu ovog principa sa 35,90% zadovoljenih indikatora koliko je iznosio ranije.

Godišnji programi rada sudskih institucija se ne objavljuju, kao ni trenutne strategije prema kojima sudstvo djeluje, ne postoje nikakvi dokumenti kojima se osigurava transparentnost, niti se objavljuju plate sudija ili organogrami institucija. Nakon provedenog istraživanja može se zaključiti kako bi Institucije u oblasti transparentnosti mogle unaprijediti svoj rezultat implementirajući sljedeće preporuke:

- Objavljivati godišnje planove rada sudova na službenim web stranicama.
- Objavljivati trenutno važeće strategije djelovanja sudova.
- Objavljivati plate sudija.
- Objavljivati podatke sa oglasnih ploča na web stranicama.
- Uspostaviti strategije kojima se osigurava otvorenost i transparentnost.

9. VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BiH

Za razliku od država regiona, koje unutar svojih pravosudnih sistema imaju odvojena sudska i tužilačka vijeća, Bosna i Hercegovina ima jedno tijelo zaduženo za osiguravanje nezavisnog, objektivnog i profesionalnog pravosuđa u BiH, a to je Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH. Kako bi rezultati istraživanja bili uporedivi sa regionalnim rezultatima, metodološki pristup je zahtijevao ispitivanje odvojenih indikatora koji se odnose na sudove i tužilaštva, kroz nadležnosti VSTV-a prema istima.

Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH kroz sudske indikatore

VSTV BiH zadovoljava 64% sudskih indikatora otvorenosti i po tome je na drugom mjestu među institucijama regiona, iza Crne Gore (80%). Kada je u pitanju regionalni prosjek, VSTV BiH je nešto bolji od prosjeka, koji iznosi 57%. Kao i kod ostalih institucija, praćeni su indikatori iz četiri principa: Pristupačnost, Učinkovitost, Transparentnost i Integritet.

PRINCIP PRISTUPAČNOSTI

Kada je u pitanju princip pristupačnosti, VSTV ima ispunjenih 45% indikatora. Problemi su uočeni kada je u pitanju oblast pristupa informacijama: ne objavljuju se informacije za koje je odobren pristup po zahtjevima za pristup informacijama, niti se objavljuje ažurirani Vodič za pristup informacijama. Pored tog, potrebno je uspostaviti smjernice za saradnju sa medijima kada je u pitanju praćenje rada Vijeća. Također, ni smjernice za građane koji žele da upute žalbe nisu objavljene, niti je na web stranici dostupan direktan kanal kroz koji bi se mogle uputiti žalbe i pritužbe. Na osnovu analize, preporuke su sljedeće:

- Objavljivati informacije za koje je već odobren pristup po zahtjevima za pristup informacijama.
- Ažurirati Vodič za pristup informacijama jednom godišnje i učiniti ga dostupnim na službenoj stranici VSTV-a.
- Uspostaviti smjernice za saradnju sa medijima kada je u pitanju praćenje rada Vijeća.

PRINCIP UČINKOVITOSTI

Po pitanju indikatora iz oblasti učinkovitosti, VSTV je zadovoljio 100% indikatora. Uspostavljeni su mehanizmi za nepristranu dodjelu slučajeva, godišnji izvještaj uključuje informacije o disciplinskim postupcima i žalbama, a postoje i dokumenti kojima se određuje sadržaj izvještaja o radu koji druge pravosudne institucije šalju Vijeću.

PRINCIP INTEGRITETA

Iz oblasti integriteta, Vijeće je zadovoljilo 74% indikatora. Iako je ovo solidan rezultat, potrebno je uspostaviti mehanizme monitoringa implementacije Etičkog kodeksa, kao i procedure za slučajeve kršenja istog. Kao i u ostalim pravosudnim institucijama, potrebno je uspostaviti i Plan Integriteta.

Preporuke za poboljšanje stanja u ovoj oblasti otvorenosti su sljedeće:

- Uspostaviti mehanizme monitoringa implementacije Etičkog kodeksa.
- Uspostaviti procedure za rješavanje slučajeva kršenja Etičkog kodeksa.
- Izraditi i objaviti Plan Integriteta (dokument kojim se jasno označavaju mjere za prevenciju i eliminaciju različitih formi koruptivnog i neetičnog ponašanja unutar institucije).

PRINCIP TRANSPARENTNOSTI

U ovoj oblasti VSTV je ispunio tek 53% zadatih indikatora. Najveće zamjerke se odnose na budžet institucije, budući da budžeti nisu dostupni na službenoj web stranici. Potrebno je objavljivati i trenutne strategije prema kojima djeluje Vijeće, te podatke o platama u Vijeću. Također je potrebno i povećanje transparentnosti iz područja javnih nabavki. Preporuke za poboljšanje rezultata iz oblasti transparentnosti su sljedeće:

- Objavljivati budžete institucije na službenoj web stranici.
- Objavljivati izvještaje o izvršenju budžeta na službenoj web stranici.
- Objavljivati godišnje programe rada na službenoj web stranici.
- Objavljivati strategije prema kojima djeluje Vijeće na službenoj web stranici.
- Objavljivati podatke o platama članova Vijeća na službenoj web stranici.
- Objavljivati sklopljene ugovore o javnim nabavkama na službenoj web stranici.

Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH kroz tužilačke indikatore

VSTV BiH zadovoljava 60% tužilačkih indikatora i po tome je na drugom mjestu među institucijama regiona, iza Crne Gore (67%). Kada je u pitanju regionalni prosjek, VSTV BiH je značajno bolji od prosjeka, koji iznosi 59%.

Kao i kod ostalih institucija, praćeni su indikatori iz četiri principa: Pristupačnost, Učinkovitost, Transparentnost i Integritet.

PRINCIP PRISTUPAČNOSTI

Kada je u pitanju princip pristupačnosti, praćen kroz tužilačke indikatore, VSTV ima tek ispunjenih 41% indikatora. Problemi su uočeni kada je u pitanju oblast pristupa informacijama, jer se ne objavljuju informacije za koje je već odobren pristup po zahtjevima za pristup informacijama, niti se objavljuje ažurirani Vodič za pristup informacijama. Pored toga, potrebno je uspostaviti smjernice za saradnju sa medijima kada je u pitanju praćenje rada Vijeća. Na web stranici ne postoji ni direktan kanal putem kojeg građani mogu uputiti žalbe ili primjedbe. Na osnovu istraživanja, preporuke su sljedeće:

- Objavljivati informacije za koje je već odobren pristup po zahtjevima za pristup informacijama.
- Ažurirati Vodič za pristup informacijama jednom godišnje i učiniti ga dostupnim na službenoj stranici VSTV-a.
- Uspostaviti smjernice za saradnju sa medijima kada je u pitanju praćenje rada Vijeća.

PRINCIP UČINKOVITOSTI

Po pitanju indikatora iz oblasti učinkovitosti, praćenih kroz tužilačke indikatore, VSTV je zadovoljio 100% indikatora. Uspostavljeni su mehanizmi za dodjelu slučajeva, godišnji izvještaj uključuje informacije o disciplinskim postupcima i žalbama, a postoje i dokumenti kojima se određuje sadržaj izvještaja o radu koji druge pravosudne institucije šalju Vijeću.

PRINCIP INTEGRITETA

Po pitanju integriteta, VSTV je ispunilo 71% indikatora. Da bi se ovaj rezultat popravio potrebno je:

- Uspostaviti mehanizme monitoringa implementacije Etičkog kodeksa, kao i procedure za slučajeve kršenja Kodeksa.
- Potrebno je uspostaviti i Plan Integriteta (dokument kojim se jasno označavaju mjere za prevenciju i eliminaciju različitih formi koruptivnog i neetičnog ponašanja unutar institucije).

PRINCIP TRANSPARENTNOSTI

Kada su u pitanju indikatori transparentnosti, ispunjeno je tek 53% istih. Ključne izmjene koje je potrebno napraviti odnose se na budžete, konkretno njihovo proaktivno objavljivanje, objavljivanje svih izvještaja o izvršenju budžeta za posljednje tri godine, te na transparentnost procesa javnih nabavki, kao i transparentnost kada su u pitanju zaposleni u ovoj instituciji. Da bi se poboljšao rezultat, potrebno je ispuniti sljedeće preporuke:

- Objavljivati budžete institucije na web stranici, minimalno za posljednje tri godine.
- Objavljivati izvještaje o izvršenju budžeta na web stranici, minimalno za posljednje tri godine.
- Objavljivati godišnje programe rada na web stranici, minimalno za posljednje tri godine
- Objavljivati strategije prema kojima djeluje Vijeće na web stranici.
- Objavljivati podatke o platama članova Vijeća na web stranici.
- Objavljivati podatke o namještenicima (imena, pozicije i kontakti) na web stranici.
- Izraditi dokumente koji se tiču otvorenosti i transparentnosti institucija.
- Objavljivati sklopljene ugovore o javnim nabavkama na web stranici.

10. METODOLOGIJA

Indeks otvorenosti je složeni indikator koji mjeri stepen otvorenosti vlasti zapadnog Balkana prema građanima i društvu. Otvorenost vlasti predstavlja ključni uslov demokratije, obzirom da omogućava građanima da dobiju informacije i znanje koje je neophodno za ravnopravno učešće u političkom životu, efikasno donošenje odluka, te za držanje institucija odgovornim za politike koje provode. Otvorenost također podržava dobro upravljanje jer omogućuje upravljačkim elitama da razmotre i iskoriste ideje i ekspertize koje su raspršene u društvu.

Otvorena vlast se bazira na četiri organizacijska principa: transparentnost, dostupnost, integritet i učinkovitost. Ovi principi se primjenjuju na sve grane i nivoe vlasti, od izvršne vlasti do lokalne samouprave, parlamenata i sudstva. Princip transparentnosti znači da vlast javnosti pruža jasne i relevantne informacije o onom što radi. Ove informacije se tiču organizacije i rada vladajućih institucija, a posebno su bitni budžetiranje i procedure javnih nabavki. Učinkovitost se odnosi na dostupnost i pružanje informacija i znanja unutar vlasti, te jačanje interakcija sa građanima. Integritet uključuje mehanizme za prevenciju korupcije, implementaciju etičkih kodeksa i propisa kojima se reguliše lobiranje. Posljednji princip, dostupnost, odnosi se na praćenje i procjenu politika koje se sprovode. Dostupnost podrazumijeva mogućnost pristupa informacijama i znanju unutar same vlade.

Četiri principa se dalje raščlanjuju u pojedinačna pitanja koja se ocjenjuju na osnovu informacija koje se mogu pronaći na web stranicama, kvaliteta pravnog okvira koji reguliše određeno pitanje, drugih javnih izvora informacija, te upitnika dostavljenih institucijama. Index otvorenosti ocjenjuje kako se ova četiri principa realizuju u sljedećim institucijama ili grupama institucija: vlade, ministarstva, organi uprave, parlamenti, lokalne samouprave, sudovi i tužilaštva. Obzirom da ove institucije obavljaju različite funkcije u procesima upravljanja i izrade politika, pojedinačna pitanja su prilagođena svakoj od institucija.

METODOLOŠKA OGRANIČENJA

Metodologija istraživanja pruža formalni uvid u postignutu razinu institucionalne otvorenosti u regionu. Međutim, u nekim slučajevima, njezini zaključci o tome kako institucionalna otvorenost funkcionira na terenu su ograničeni. Samo postojanje pravnog okvira za institucionalnu otvorenost nije garant primjene načela dobrog upravljanja u praksi. Ovo istraživanje pruža prostor za daljnje dubinske analize politika pojedinih segmenata otvorenosti i primjene dobrog upravljanja, što bi bilo korisno za dobivanje sveobuhvatne i jasne slike o otvorenosti javnih institucija u regionu.

Povrh toga, razlike u strukturi upravljanja i teritorijalnoj organizaciji zemalja zapadnog Balkana ograničavaju, do određene mjere, komparativnu procjenu postignutih razina institucionalne otvorenosti. U tom smislu, rezultati izvršne, zakonodavne i pravosudne otvorenosti ponekad ne odražavaju stvarne odnose između različitih institucija na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Članice mreže ActionSEE su nakon toga, temeljeći svoj rad na saznanjima i rezultatima monitoringa iz 2016. godine, pristupile unaprjeđenju i prilagodbi metodologije istraživanja i njenih indikatora, a u nadi da će nove informacije koje su prikupljene doprinijeti kvalitetnijim rezultatima projekta. Cilj korištenja novih i poboljšanih indikatora je dodavanje novih dimenzija istraživanju i efikasniji doprinos unaprjeđenju otvorenosti institucija regiona.

Posjedujući iza sebe znanje, konkretne rezultate i analize regionalne otvorenosti, te vjerujući da će institucije izvršne vlasti, vođene jednostavno predstavljenim koracima za unaprjeđenje stanja u navedenim oblastima, raditi na poboljšanju iste, odlučili smo zagovarati viši nivo otvorenosti institucija vlasti u regionu.

Kroz približno 80 indikatora po instituciji, mjerili smo i analizirali otvorenost 645 institucija vlasti na preko 30.000 indikatora. Nakon izvršenog monitoringa, uslijedila je kontrolna faza koja je pokazala standardnu grešku mjerenja od +/- 3%.

11. O PROJEKTU

Dobro upravljanje je ključno kada je u pitanju vladavina prava. Iako su pitanja korupcije, transparentnosti, vladavine prava i dobrog upravljanja uvijek u fokusu javnosti, činjenica je da postoji manjak razumijevanja ovih pojmova, te da postoje sistemski problemi koji ne dobijaju dovoljno pažnje. Projekt „**Mreža za odgovornost, nove tehnologije i otvorenost institucija u Jugoistočnoj Evropi**“ ima za cilj da podigne svijest o ovim izazovima kroz olakšanje saradnje između nevladinih organizacija, te da konsoliduje strateške napore za zastupanje i rješavanje ovih problema.

ACTION SEE daje platformu za dijalog i konkretan alat za mjerenje stepena do kojeg državne institucije poštuju principe i standarde otvorenog upravljanja (Indeks otvorenosti).

Cilj projekta je da poveća uključenost nevladinog sektora i medija u procese donošenja odluka i kreiranja javnog diskursa i politika, kao i da poveća kapacitete civilnog društva da se bavi osjetljivim pitanjima.

SPECIFIČNI PROJEKTNI CILJEVI

Promovisati dinamično civilno društvo koje mobilizira građane na aktivno učestvovanje u pitanjima koja se tiču vladavine prava i dobrog upravljanja, te koje utiče na politike i procese donošenja odluka na državnom i lokalnom nivou. Ojačati mehanizme za dijalog između organizacija civilnog društva i državnih institucija i uticati na dobro upravljanje i reformu javne administracije.

Stimulisati organizacije civilnog društva i medije na povezivanje na lokalnom i nivou EU, kako bi se omogućila razmjena znanja, vještina i poznanstava, kao i povećao uticaj njihovih zagovaračkih kampanja.

Action SEE je mreža organizacija civilnog društva koje zajednički rade na promovisanju i osiguravanju odgovornosti i transparentnosti vlasti u regiji jugoistočne Evrope, kroz stvaranje potencijala za građanski aktivizam i učešće, promovisanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda na internetu, te kroz jačanje kapaciteta nevladinih organizacija i pojedinaca u regionu kada je u pitanju korišćenje novih tehnologija kako bi se osigurala odgovornost vlasti.

Projekat ACTION SEE finansira Evropska unija, a implementiraju ga Fondacija Metamorfozis, Westminster fondacija za demokratiju, CRTA – Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost, Udruženje građana Zašto ne?, Centar za demokratsku tranziciju, Open Data Kosovo, i Levizija Mjaft!

